

Studiekvalitetsrapport for 2007 fra Økonomisk institutt

1. Inntakskvalitet

Bachelorprogrammet i samfunnsøkonomi og 5-årig master i samfunnsøkonomisk analyse

Endring i inntakskvalitet

Bachelorprogrammet opplevde en positiv endring i inntakskvaliteten målt i forhold til opptaksåret før. Poenggrensen for primæropptaket var i 2007 49,9 mot 48,4 i 2006. Programmet hadde likevel en nedgang på søkere i forhold til året før tilsvarende 6,4 %. Dette impliserer bl.a. at nivået på søkere til bachelorprogrammet var høyere karaktermessig i 2007 enn i 2006. Denne observasjonen må nok korrigeres noe mot at kvoten for 2007 var 110 plasser mot 120 i 2006. Dermed kan det konkluderes at inntakskvaliteten, målt ved poenggrense ved primæropptak, har holdt seg stabil i forhold til året før. Når det gjelder det 5-årige masterprogrammet var det en negativ endring i inntakskvalitet. Poenggrensen var 52,2 i 2007 mot 53,2 i 2006, en relativ negativ endring på 2 %. Programmet opplevde en nedgang i antall søkere på hele 24 % mot året før. Antall plasser var 55 i 2006 mot 50 i 2007.

En mulig årsaksforklaring for nedgangen i antall søkere på disse programmene kan være at antall søkere nå stabiliserer seg mot et normalt nivå. Antall søkere på programmene har de siste årene, vært stigende og over det som har vært historisk normalt. Nedgangen kan derfor sees på som en situasjon der programmet opplever en endring mot normalen. Når det gjelder den kraftige nedgangen på det 5-årige masterprogrammet, kan det muligens også forklares med at instituttet vedtok å sette inn en anbefaling om gode matematikkunnskaper tilsvarende minst 2MX/MY i 2007. Om dette er en reell forklaring kan vi få noen svar på ved opptaket til høsten 2008 da instituttet har innført en slik anbefaling for bachelorprogrammet også. En anbefaling om gode matematikkunnskaper har blitt innført for å gi studentene bedre informasjon om kunnskaper som kreves i studiet. På den måten vil mulige studenter være bedre forberedt på hva som kreves og dermed minimere frafall på grunn av feil valg av studier samt øke gjennomstrømningen. Dersom det er slik at denne anbefalingen er hovedforklaringen på nedgangen på det 5-årige masterprogrammet, sees det på som positivt fra instituttets side. Med utgangspunkt i en undersøkelse utført av professorene Ole Gjølberg og Kolbjørn Christoffersen ved UMB som bl.a. var grunnlaget for en artikkel om kvaliteten på studenter ved økonomiske utdanningsinstitusjoner i Norge som stod skrevet i DN 4.01.2008, kan det virke som, i det minste karaktermessig, at programmene tiltrekker seg de studentene man ønsker seg. Undersøkelsen viser at poengsnittet for studenter tatt opp på det 5-årige masterprogrammet var 59,5 og poengsnittet for studenter på bachelorprogrammet var på 57,0. Dette gav henholdsvis andre og tredjeplass for de økonomistudiene som trekker til seg de beste studentene.

Spørsmålet om programmene får de studentene de ønsker seg bør også innbefatte en vurdering av om vi får studenter som bevisst har valgt å studere samfunnsøkonomi. For å avdekke dette på en best mulig måte kreves det både en kvantitativ og kvalitativ undersøkelse av studentene. Det er ikke foretatt en slik kvalitativ undersøkelse. Når det gjelder kvantitative mål, kan antall frafall ved første året på programmene være en mulig indikator. Frafallet det

første året på det 5-årige masterprogrammet var ca. 25 %, på bachelorprogrammet var det 43 %. Det vil si at henholdsvis ca 1/3 og 1/2 av studenter som ble tatt opp på programmene har falt fra. Tallet for masterprogrammet ligger godt under gjennomsnittet mens frafallet i bachelorprogrammet ligger litt over gjennomsnittet. Dette kan antyde at spesielt masterprogrammet treffer for så vidt godt når det gjelder ønskede studenter mens bachelorprogrammet ikke treffer like godt som masterprogrammet men omtrent likt som de andre programmene. Disse tallene bør imidlertid tolkes varsomt da grunnene for å slutte på et program kan være mange og ikke nødvendigvis kun skyldes feil valg av studieprogram. En mer grundig vurdering av frafallstallene vil bli gjennomført senere i rapporten under punkt 5. Resultatkvalitet.

Rekrutteringstiltak

Økonomisk institutt har i samarbeid med de fem andre universitetene som tilbyr studieprogram i samfunnsøkonomi, gjennom Nasjonalt fagråd for samfunnsøkonomi, etablert en nettside om informasjon om samfunnsøkonomistudier som et rekrutteringstiltak (<http://www.samfok.info/>). Den fungerer samtidig som en kilde til informasjon om samfunnsøkonomistudiet med relevante temaer som studeres, jobbmuligheter og hvor studier i samfunnsøkonomi tilbys. Gjennom Nasjonalt fagråd for samfunnsøkonomi har også instituttet vært med på å finansiere reklame for samfunnsøkonomistudiet i bl.a. Stud. mag. Dette er et tiltak som instituttet vurderer som meget positivt og som instituttet via fagrådet vil fortsette med i 2008.

Instituttet har også benyttet seg av Faglig-Pedagogisk dag for lærere til å promotere studiet, da med spesielt fokus på lærere i samfunnsøkonomifaget, gjennom at studiekonsulentene har møtt opp på forelesninger og informert kort om studiet. Instituttet har også tatt imot skoleklasser som har ønsket å besøke instituttet for å få informasjon om studiet. Dette er tiltak som vil fortsette i 2008. Instituttet ønsker å knytte seg tettere til samfunnsøkonomilærere ved videregående skoler og arbeide inn mot dem. På den måten håper vi å kunne nå ut bedre med informasjon om programmene og endringer i programmene våre.

Instituttet tillater seg å påpeke at store deler av rekrutteringen av studenter på lavere grad ikke er tillagt instituttet, og at tiltak som instituttet har gjort ofte er basert på personlig engasjement fra de ansatte på instituttet. Samarbeidet gjennom Nasjonalt fagråd er et forsøk på å institusjonalisere noe av dette. Imidlertid ville instituttet sett fordelaktig på om instituttet og instituttets ansatte ville blitt brukt mer i rekrutteringsprosessen mot lavere gradsstudenter. Videre hadde det vært ønskelig om instituttet kunne ha promotert sine programmer mer aktivt ved utdanningsmesser og lignende.

Instituttet har i løpet av 2007 lagt ned betydelig arbeid i sammen med Matematisk institutt i etableringen av bachelorprogrammet i matematikk og økonomi. Hensikten fra instituttets side er å øke rekrutteringen av studenter på våre masterprogram. Instituttet vil følge med i utviklingen av dette samarbeidet med tanke på økt rekruttering til våre masterprogram. Et viktig element i så måte er om bachelorprogrammet i matematikk og økonomi vil utvikle seg til en rekrutteringsbase eller en konkurrent til vårt 5-årige masterprogram.

Informasjon om programmet

Som nevnt ovenfor har instituttet gjennom Nasjonal fagråd for samfunnsøkonomi etablert en nettside med informasjon om samfunnsøkonomistudiet. I tillegg arbeider instituttet aktivt med utbedring av programsidene i henhold til pålegg fra fakultetet. Utledning av lærings- og ferdighetsmål på emnesidene ble ferdigstilt ved slutten av 2007. Gjennom etableringen av

kontaktnettverk med lærere fra videregående skole har vi aktivt promotert programsidene. Når det gjelder innholdet av informasjonen om programmet er det instituttets standpunkt at den inneholder det meste av relevant informasjon. Imidlertid er det en tendens at mulige studenter ikke kjenner til skillet mellom samfunnsøkonom og siviløkonom. Det bør vurderes om det bør informeres bedre om hva som skiller en samfunnsøkonom fra en siviløkonom. En slik informasjon bør også være tilgjengelig elektronisk via en nettside.

Environmental and Development Economics (EDEC).

Studentmassen på EDEC har i stor grad bestått av kvote- og selvfinansierende studenter. I 2003 åpnet programmet også for den nordiske søkermassen. Ennå er det primært ikke-nordiske studenter som utgjør studentmassen. Dette setter sitt preg på punktet *poenggrense ved opptak* i den forstand at det i stor grad er individuelle vurderinger av søkere med utenlands utdannelse. Poenggrensen for nordiske søkere var 63 poeng i skoleåret 2007/08.

Får programmet de studentene det ønsker?

- I de siste årene har vi fått betraktelig færre antall kvoteplasser (reduisert fra 10 til 3 plasser), noe som har gjort det vanskelig for oss å oppfylle de internasjonale avtalene vi har. Vi viser da spesielt til opptaket i skoleåret 2007/08 hvor vi ikke kunne ta opp noen kvotestudenter fra Mekelle, Etiopia, grunnet denne kraftige reduksjonen i antall tildelte kvoteplasser. Til tross for flere gode søkere fra våre samarbeidsinstitusjoner, kunne disse m.a.o. ikke tas opp, noe som anses som et tap for programmet.
- Instituttet har dessuten fremmet ønske om å få benytte GRE-testen for opptak til masterstudier. Dette mener vi vil være en fordel i opptaksprosessen ved at man således kan rangere søkere med utdanning fra utlandet mer presist (både de utenlandske søkerne innbyrdes, samt i avgjørelsen av hvor mange av de best rangerte som skal tas opp i sammenlikning med de norske søkerne). Instituttet avventer svar fra UiO sentralt på muligheten for å innføre dette.

2. Rammekvalitet

Det var ingen klager på det fysiske og psykososiale læringsmiljøet ved Økonomisk institutt, verken fra de vitenskapelige ansatte, administrasjonen eller studentene.

Gjennomførte kulltiltak

Faglig kick-off ved semesterstart

Økonomisk institutt har siden 2003 arrangert "faglig kick-off" i forbindelse med studiestart hvert høstsemester. Den faglige delen av studiestart har som regel vært et foredrag der vi har invitert en ekstern person med samfunnsøkonomisk bakgrunn til å foredra over et aktuelt tema med samfunnsøkonomisk relevans. Personer som har holdt foredrag har blant annet vært sentralbanksjef Svein Gjedrem, riksmeklingsmann Svein Longva og spesialrådgiver i folketrygdfondet Tore Lindholt. Når man har valgt eksterne personer har instituttet ønsket å invitere personer med forholdsvis høy profilering i media slik at studentene kjenner til denne personen fra tidligere.

Ved studiestart høsten 2007 arrangerte instituttet tre faglige foredrag, der to foredrag ble holdt av vitenskapelige ansatte fra instituttet og ett med en ekstern foredragsholder. Den eksterne forelesningen var åpen for alle studenter ved UiO, mens de to interne forelesningene var forbeholdt studenter ved samfunnsøkonomi. Temaene som ble tatt opp i foredragene tok

utgangspunkt i aktuelle problemstillinger som var og kommer til å være viktig i samfunnsdebatten fremover i tid med overordnet tema "Hva økonomer er opptatt av - i dag og om 10 år".

Hensikten var å vise relevansen av samfunnsøkonomistudiet og å gi inspirasjon til studentene. Ved å ha to interne foredragsholdere ønsket vi også å vise at man arbeider med høyst aktuelle temaer på instituttet også (temaene som de interne foreleste om var "klimaendringer og klimapolitikk" og "Kinas utenlandsformue, gigantisk og voksende").

Tilbakemeldingene er generelt positive. En del studenter har gitt gode tilbakemeldinger til studiekonsulenter om studiestarten, der de har fremhevet den faglige delen som veldig positiv. Riktignok fremkom det fra programevalueringen for nye bachelorstudenter i samfunnsøkonomi høsten 2007 at ikke alle studenter virket fornøyd med den faglige delen av oppstartsuka. Kun 56 % av studenter på bachelorprogrammet svarte positivt/til dels positivt på om de faglige foredragene ga de inspirasjon. Mens bildet var annerledes for studenter på profesjonsstudiet, der 75 % svarte positivt/til dels positivt på samme spørsmålet. Det bør fremheves at svarprosenten på denne undersøkelsen var lav (31 av 120 personer svarte på undersøkelsen for bachelorprogrammet og 24 av 71 studenter svarte av profesjonsstudentene). Videre så kan det settes spørsmålstejn ved om spørsmålet som ble stilt for å gi en evaluering av det faglige området var riktig formulert ("Gav de faglige forelesningene/foredragene i oppstartsuka deg inspirasjon").

For instituttets del er vi veldig fornøyde med å ha en slik faglig kick-off og ønsker å fortsette med dette i fremtiden og planlegger å gjennomføre et lignende tiltak for semesterstart høsten 2008. Riktignok så krever et slikt opplegg en god del ressurser i form av planlegging og forberedelser og kan medføre en høyere arbeidsbelastning for studiekonsulentene. Instituttet føler likevel at å komme godt i gang med det faglige allerede første uka er veldig viktig og at det anses som formålstjenlig å tilby studentene et slikt opplegg.

Det 2-årige masterprogrammet

For å styrke kullfølelsen og programtilhørigheten for de nye masterstudentene ved det 2-årige masterprogrammet arrangeres det hvert semester et informasjonsmøte hvor studentene gis et innblikk i de ulike faglige og sosiale tilbudene instituttet har. Møtet avsluttes med et sosialt arrangement hvor det serveres mat og litt drikke. Her får de nye masterstudentene mulighet til å møte representanter fra de vitenskapelig ansatte, fagutvalget og festforeningen.

Environmental and Development Economics (EDEC).

Kullfølelse og programtilhørighet blir styrket gjennom

- Informasjonsmøte: Første semester arrangeres et info-møte hvor studentene blir gitt innblikk i studenthverdagen, samt rettigheter og plikter. Avslutningsvis er det mingling hvor det også serveres mat og drikke, hvor både fagutvalget, festforeningen og representanter fra de vitenskapelige ansatte deltar.
- En aften med mat (cooking party): Hvert høstsemester arrangeres en kveld for studenter på EDEC-programmet, hvor hver tar med seg en rett (gjerne fra sitt hjemland). Instituttet står for drikke og snacks. I tillegg til studentene og administrasjonen, er også de vitenskapelige invitert.
- Internasjonal lunsj: Fagutvalget arrangerer 'Internasjonal lunsj' en gang i måneden, hvor alle programstudenter på Økonomisk institutt er invitert. Alle må ta med sin matpakke, så serveres det te, kaffe og kjeks.

I tillegg til andre sosiale og faglige arrangementer av Fagutvalet og Frederik, er instituttet (så vel som studentene) fornøyd med disse kull/programtiltakene, og planlegger å videreføre disse i 2008.

3. Programkvalitet

Internasjonalisering

Økonomisk institutt har til sammen 11 utvekslingsavtaler som er inngått spesielt for økonomistudenter. Av disse er det 8 Erasmusavtaler og 3 bilaterale avtaler. Flere av avtalene, som for eksempel de bilaterale avtalene med Fudan University i Shanghai og University of Essex, springer ut fra tett samarbeid mellom vitenskaplige ansatte ved Økonomisk institutt og avtaleuniversitetet. Et slikt vitenskaplig samarbeid er med på å sikre at avtalene som inngås er faglig relevante i forhold til den undervisning som gis ved UiO og dermed lettere kan passes inn i grader her. Der gir også studentene en viss trygghet i forhold til kvaliteten på og relevansen av undervisningen som gis. Det er lagt vekt på at både bachelor- og masterstudenter skal ha mulighet til å reise ut ett semester i løpet av studiene. De fleste avtalene inneholder plasser for både lavere- og høyeregradsstudenter. Bachelorstudentene anbefales å reise på utvekslingsopphold i det 4. semesteret, studentene på 2-årig master anbefales å reise ut i det 3. semesteret mens for 5-årige masterstudenter anbefales det å reise ut i 8. semester.

Det har til nå ikke blitt lagt spesielt til rette for lærerutveksling. Men i de to nyeste utvekslingsavtalene med henholdsvis Universitetet i Torino og Lisboa er det lagt inn i avtalen.

4. Undervisningskvalitet

Gjennomførte tiltak for å heve studentenes læringsutbytte

Forkurs i matematikk.

Samfunnsøkonomistudiet benytter i stor grad matematikk som et verktøy til å underbygge samfunnsøkonomiske teorier og modeller. Det er derfor en forutsetning at studenter ved våre program har god kjennskap til matematikk og er trygge på dette området. Instituttets forelesere har opplevd at kunnskapene i matematikk varierer stort mellom studenter, hvor de har til dels viktige mangler i sine matematikkunnskaper. Dette har påvirket læringsutbyttet både for studenter med svake matematikkunnskaper og for de studentene med gode i negativ grad ved at forelesere har måttet benytte deler av forelesningene til å forklare matematiske beregninger som studentene burde kunne.

Instituttet valgte derfor å innføre et frivillig forkurs i matematikk for studenter oppmeldt i ECON 2200 vårsemesteret 2007. Dette er tiltak spesielt myntet på de studentene med svakest matematikkbakgrunn og var et oppfriskningskurs som inkluderte repetisjon av pensum fra ungdomsskole/videregående (ligningsløsning, brøkgregning og algebra). Kurset hadde totalt 9 forelesninger á 2 timer.

Instituttet har merket seg at en del studenter har kommet seg relativt godt gjennom studiene første semester men fått problemer med 2. semester, og da spesielt ECON2200. Grunnen til dette er sannsynligvis en mer utstrakt bruk av matematikk i ECON2200 enn i innføringsemnene. Gjennom å innføre et forkurs i matematikk er det instituttets vurdering at dette vil bidra til å heve studentenes kompetanse innen matematikk slik at de er godt forberedt til bruken av matematikken som venter dem. En økt forståelse for og god kunnskap i matematikk vil heve studentenes læringsutbytte. Dette kan også bidra til å senke frafallet på programmet og senke strykprosenten på det aktuelle emnet.

Høsten 2007 opprettet vi også et forkurs i matematikk for studenter oppmeldt i innføringsemnene ECON1210 og ECON1310. Som forkurset til ECON2200, var også dette opprettet for dem med svak matematikkfaglig bakgrunn. Kurset hadde 4 forelesninger à 2 timer. Vi har inntrykk at det var behov for repetisjonskurset, at det var vellykket og intensjonen er å videreføre dette tilbudet til studentene.

Antall seminarganger økt fra 6 til 10.

Ut fra press fra sentralt hold om økt aktivitetsnivå, ble antall seminarganger våren 2007 økt slik at seminarene gikk over 10 ganger (til forskjell fra 6 ganger tidligere). Økonomisk institutt ser seg ikke i stand til å opprettholde dette tilbudet i inneværende år (2008) grunnet budsjetttilstanden.

Oppgaveskrivekurs for masterstudenter på norsk og engelsk.

Se neste punkt for en beskrivelse av tiltaket.

Omlegging av mikro-, makro- og økonometriundervisningen på master

Som et ledd i oppfølgingen av den periodiske programevalueringen, nedsatte programrådet en komité for å ”vurdere om det bør innføres alternative emner til de obligatoriske mikro- og makroemnene i det femårige masterprogrammet i samfunnsøkonomi”. Komiteen avla rapport våren 2007 med forslag til endringer i mikroundervisningen – både for det 2-årige og det 5-årige masterprogrammet. Programrådet vedtok derfor at emnet ECON3210/4210 – Decisions, markets and incentives på sikt skulle avvikles og erstattes av et nytt heisemne i mikroøkonomi som ville gi studentene tilstrekkelig bakgrunn i spillteori og informasjonsøkonomi. Innholdet i det nye emnet ville ikke kunne bli klart til semesterstart høsten 2007, derfor vedtok man at ECON3210/4210 skulle undervises høsten 2007 som planlagt, men at det ikke lenger skulle være obligatorisk for studentene på 5-årig master. Fra høsten 2008 skulle det nye emnet i mikroøkonomi tilbys.

Komiteen fremmet ikke noe forslag til makroundervisningen, og det er derfor ikke foretatt endringer der.

Men som ledd i oppfølgingen av programevalueringen diskuterte programrådet ved flere anledninger økonometriundervisningen. Det var i hovedsak ECON3150/4150 – Introductory econometrics som ble oppfattet som problematisk – idet det ble oppfattet som for elementært for et masteremne. Studentene mente at dette emnet og ECON4135 – Applied statistics and econometrics (obligatorisk for studenter på 2-årig master i miljø- og utviklingsøkonomi) var nesten identiske, og at man burde samordne de to emnene. Det ene emnet undervises på norsk og det andre undervises på engelsk. Programrådet vedtok at begge emnene fremdeles skulle tilbys, og at ECON3150/4150 fremdeles skulle undervises på norsk. Men pensum i ECON3150/4150 skulle justeres slik at studentene på 2-årig master i samfunnsøkonomi og 5-årig master kunne velge hvilke av de to emnene de ønsket å ta.

5. Resultatkvalitet

Arbeidslivsrelevans

Instituttet tok i 2007 initiativ til opprettelsen av et Arbeidslivspanel som skal fremme dialogen mellom instituttet og de offentlige institusjoner og private foretak som tradisjonelt ansetter ferdige kandidater. Gjennom dette panelet ønsker instituttet å danne seg et bilde av det

arbeidsmarkedet som møter studentene etter endte studier, og hvordan de uteksaminerte kandidatenes ferdigheter og kunnskaper verdsettes av arbeidsgiverne.

Instituttet har også gjennomført intervjuer med uteksaminerte bachelorstudenter som har relevante jobber. Disse intervjuene er publisert på bachelorprogrammets hjemmesider og er et ledd i fokuset på bachelorgraden som en avsluttende utdanning.

Gjennomstrømning på master

Gjennomstrømning på master: Oppretting av 'Masteroppgave skrivekurs'.

Våren 2007 ble det opprettet et 'Master thesis writing seminar', et for engelskspråklige og et for norskspråklige studenter. Dette var en prøveordning som ble innført med tanke på å øke gjennomstrømningen på begge masterprogrammene. Dette tiltaket ser instituttet seg ikke i stand til å opprettholde i 2008, grunnet budsjettssituasjonen.

Sammenliknet med andre masterprogram på SV-fakultetet har masterprogrammene i økonomi en lavere andel studenter som gjennomfører på normert tid, 4 semestre. Men med ett semester ekstra har nesten alle masterstudenter i samfunnsøkonomi fullført studiene. Det er ikke gjort systematiske undersøkelser på hva dette kan skyldes, men en hypotese er at studentene avlegger langt flere emner enn de trenger i graden og at mange også tar opp emner for å bedre karakteren.

Vurdering av frafall første år

Frafallet på bachelorprogrammet og det 5-årige masterprogrammet er henholdsvis 45 % og 25 % for 2006-kullet. Spesielt den relativt høye frafallsprosenten på bachelorprogrammet kan være en kilde til bekymring. Frafallsprosenten for 2006-kullet er en markant økning fra året før som var på 30 %, men kun litt over gjennomsnittet for hele fakultetet. Hva dette skyldes er usikkert, og det eksisterer ikke på nåværende tidspunkt tilfredsstillende informasjon om årsaken til den noe høye frafallsprosenten, slik at vurdering av dette frafallet gjøres på et noe usikkert grunnlag. Forklaring på dette frafallet har dermed grunnlag i tenkbare hypoteser som ikke har blitt etterprøvd.

En mulig forklaring kan være at frafallet skyldes situasjonen på arbeidsmarkedet. Det norske arbeidsmarkedet opplever en høykonjunktur med veldig lav arbeidsledighet. Arbeidsgivere etterspør mer arbeidskraft enn markedet kan tilby. En slik situasjon kan virke fristende for studentene, og føre til at de bestemmer seg for å slutte på studiet for å utnytte den fordelaktige situasjonen. En slik årsak vil sannsynligvis manifestere seg i økt frafall i andre studieprogram - målt i forhold til frafall tidligere år. Statistikken tilgjengelig på dette området understøtter en slik mulig forklaring. Alle bachelorprogrammene på SV med unntak av Utviklingsstudier og Off. Adm har opplevd en relativ økning av studenter som faller fra. Imidlertid kan en slik mulig forklaring ikke verifiseres uten en mer grundig undersøkelse spisset mot de som har sluttet.

En annen forklaring på problemet kan være at instituttet ikke har vært flinke nok til å informere om skillet mellom siviløkonomstudiet og samfunnsøkonomstudiet. En del av frafallet kan dermed skyldes de studentene som i løpet av første året oppdager at de har endt opp på feil studieretning, og bestemmer seg for å gå over til andre utdanningsinstitusjoner som tilbyr siviløkonomistudier.

En tredje forklaring kan ha sitt opphav i at studenter på programmet rett og slett blir skremt av bruken av matematikk i studiet. Instituttet får ofte tilbakemelding fra studentene om

problemer med bruken av matematikk, og tilbakemeldinger fra vitenskapelige ansatte viser at mange studenter sliter med matematikk. Det kan derfor være slik at en del studenter velger å slutte på studiet på grunn av matematikken. Av den grunn kan det være viktig for instituttet å tydeliggjøre informasjon om bruken av matematikk som et viktig redskap i samfunnsøkonomistudiet. Dette har blitt gjort for det 5-årige masterprogrammet i 2007 og for bachelorprogrammet i 2008.

Noe frafall kan også skyldes en del individuelle faktorer som forelesere, studieform osv, som ikke direkte er tilknyttet den faglige delen av studiet. Gjennom emneevalueringer har vi tilgang til informasjon om studentenes syn på forelesninger og forelesere. Selv om tilbakemeldingen på slike spørreundersøkelser er lav, og da sannsynligvis ikke besvart av de som slutter på studiet, gir de en viss pekepinn på studentenes syn på forelesere og forelesninger. Det har ikke gjennom disse undersøkelsene blitt avdekket at noen studenter har et problematisk forhold til verken foreleser eller forelesningene.

Det er også verdt å påpeke at man bør være forsiktig med å legge for mye i frafallstallene. Som nevnt tidligere er bachelorprogrammet blant de programmene som har høyest frafall. Men går man inn og ser mer nøye på de som har falt fra, oppdager man at rundt halvparten av dem som hadde fått inndratt sin studierett ved bachelorprogrammet i samfunnsøkonomi, eller hadde sluttet, var fortsatt registrert som studenter ved UiO og oppmeldt i emner ved UiO våren 2008. Noen av dem er oppmeldt i andre emner enn samfunnsøkonomiemner - noe som antyder at de har skiftet studieretning eventuelt skal skifte studieretning. En annen del av studentene er fortsatt oppmeldt i ECON-emner. Blant dem er det en god del som er oppmeldt i ECON-emner på 4000-nivå. Dette kan bety at de har skiftet til det 5-årige masterprogrammet. Det kan også bety at dette er studenter som har studert økonomifag ved andre institusjoner, og som manglet noen obligatoriske ECON-emner for å søke opptak på masterprogrammet i samfunnsøkonomi. Dette impliserer at den høye frafallsprosenten ved bachelorprogrammet i samfunnsøkonomi har strukturelle grunner¹. En slik forklaring kan bidra til å dempe alvorlighetsgraden av det høye frafallet noe.

Når det gjelder det 5-årige masterprogrammet, så er frafallsprosenten på 24 %, noe som er forholdsvis lavt. Her der det også slik at mange (11 av 18) av de som har studentstatus inndratt eller sluttet er oppmeldt i emner ved UiO. Brorparten av disse var fortsatt oppmeldt på ECON-emner som kan forklares med at de har skiftet program til bachelor eller det 2-årige masterprogrammet.

6. Styringskvalitet

Økonomisk institutt har forsøkt å bedre både studenters og ansattes forståelse for nytten av og hensikten med kvalitetssystemet. Vi har tatt opp temaet i ulike fora – både formelle og mer uformelle. De som bekler sentrale posisjoner når det gjelder studiesaker, instituttleder/nestleder, programlederne, medlemmene i programrådet etc., er hele tiden involvert i kvalitetssikringsarbeidet. Studentene mottar oppfordringer om å delta i ulike evalueringer fra flere hold, både fra institutt/program, fakultet og UiO sentralt. Dette bør kanskje begrenses for at det ikke skal bli for mange evalueringer pr. semester pr. student, noe

---

¹ Eksterne studenter som mangler samfunnsøkonomiemner for å oppfylle kravene til opptak på masterprogrammet (bl.a. BI-studenter, studenter fra NHH, UiB og lignende) må ta ECON3610, som kun kan tas av programstudenter.

som allerede kan ha bidratt til den synkende ”svarprosenten” som vi har merket på våre egne evalueringsforespørsler. Men den gruppen som kanskje har minst forståelse for, og kjennskap til, kvalitetssystemet er den store gruppen vitenskapelig ansatte. De fleste vitenskapelige ansatte har i ulike sammenhenger vært involvert i kvalitetsarbeidet. På den annen side kan det være et problem at hver enkelt lærer er involvert i en liten del av kvalitetssystemet, slik at den enkelte dermed vanskelig kan få den totale oversikten.

Instituttet har i 2007 gjennomført en omlegging av rutineene i forbindelse med underviseevalueringer av emne og periodisk evaluering av emne.

Gjennom flere år har instituttet hatt underviseevaluering av emnene våre. Det ble tidligere gjennomført stort sett på papirskjema. På bakgrunn av informasjonen laget emneansvarlig, ofte i samarbeid med en eller to kontaktstudenter på emnet, en rapport som ble levert til programleder. Dette var en ordning som fungerte tilfredsstillende.

Likevel, etter at stadig nye former for evalueringer ble pålagt oss, og det kom frem at det var tillatt å gjøre underviseevalueringene mindre formelle, vedtok Programrådet i 2007 å endre prosedyrene slik at vi fikk en mindre formell underviseevaluering av alle emner som ble undervist pr. semester. Ansvaret for å gjennomføre underviseevalueringen (og herunder hvilken form for underviseevaluering) ble overlatt til den enkelte emneansvarlig, og det var ikke noe krav om å utferdige rapporter fra denne evalueringen. Samtidig vedtok man å gjennomføre en periodisk sluttevaluering av emne i tråd med kvalitetssystemet ved UiO (<http://www.kvalitetssystem.uio.no/>).

Programrådet vedtok 22. mars 2007 en plan for hvilke emner som skulle gjennomgå periodisk sluttevaluering for en periode på tre år.

Evalueringen var annonsert for både studentene, fagansvarlige og seminarledere i god tid på forhånd. Det ble gjennomført evaluering ved bruk av UiOs intranett (”evaluering”) for studenter og seminarledere (det siste er mest aktuelt på større emner med flere seminarledere) i perioden fra rett før undervisningen var slutt til rett før sensur falt. Administrasjonen samlet alt bakgrunnsstoffet for hvert emne, som for eksempel sluttevalueringen fra studentene og seminarlederne, gjennomføringsfakta for emnet for de siste gangene, sensurliste, eksamensstatistikk, tidligere evalueringsrapporter, rapport fra tilsynssensor og evt. rapporter fra andre program der emnet inngikk. Med bakgrunn i dette materialet skrev emneansvarlig en sluttrapport. Sluttrapporten fra emneansvarlig ble oversendt til programleder for det aktuelle program. Til slutt ble det arrangert et møte med programleder, emneansvarlig, studentrepresentanter og administrasjonen som sammen utferdiget den endelige sluttrapporten for emnet. Sluttrapporten er publisert på emnesidene.

Ingen av rapportene for de til sammen syv emnene som var gjennom periodisk sluttevaluering for våren 2007, avdekket noen avvik fra lærings- eller kunnskapsmål. Det er et faktum og et problem at svarprosenten fra studentene er betydelig lavere enn det som oppnås ved de spørreskjemaene som ble benyttet tidligere – rundt 30 % for bacheloremnene og noe høyere for masteremnene. Programrådet vil få oversendt rapportene.

For høsten 2007 er det gjennomført periodisk sluttevaluering for til sammen åtte emner. Her er ikke prosessen fullført. Men det man kan si er at tendensen med lav svarprosent holder seg, og tilbakemeldingene fra studentene stort sett er positive med hensyn til bl.a. innhold og omfang.

Tilsynssensorordningen

Tilsynssensorordningen har ikke fungert tilfredsstillende i 2007. Bakgrunnen er at to av de tre oppnevnte tilsynssensorene har hatt forskningstermin, og instituttet ble kjent med dette så sent at det ikke ville være mulig å oppnevne nye.

Når det er sagt, må det sies at verken tidligere års rapporter eller den ene rapporten vi har fått inn for 2007 har avdekket problemer i forhold til vurderingsformer eller oppgavene. Det nasjonale fagrådet for samfunnsøkonomi har fungert som karakterpanel, og har vurdert bruken av karakterskalaen for de ulike økonomiutdanningene. Tilsynssensorene har derfor ikke sett på bruken av karakterskalaen.

Fra 2008 er det oppnevnt nye tilsynssensorer, og instituttet vil nå benytte anledningen til å gjennomgå rutinene for ordningen.

7. Konklusjon og veien videre

Vi har ovenfor vurdert studiekvaliteten langs en rekke dimensjoner, og fra forskjellige synsvinkler. Selv om det er identifisert avvik på enkelte områder i 2007, er hovedinntrykket at det i dag er meget god studiekvalitet ved de samfunnsøkonomiske studieprogrammene ved Universitetet i Oslo. Det er allerede truffet tiltak for å korrigere en del av de nevnte avvikene i 2008.

I de nærmeste semestrene har emneleverandøren så knappe budsjetter at hovedutfordringen blir å unngå en forringelse av studiekvaliteten, med de følger det ville kunne få i form av lavere kvalitet på inntak, økt gjennomstrømningstid og ferdige kandidater som vil stille svakere på arbeidsmarkedet.

Programledelsen må i den forbindelse måtte vurdere mindre ressurskrevende former for tilbakemeldinger underveis til studentene. Dette vil for eksempel kunne bety at ordningen med individuelle tilbakemeldinger på større obligatoriske oppgaver ("semesteroppgaver") vil måtte erstattes med andre former for tilbakemeldinger, for eksempel ved obligatoriske gruppeinnleveringer i forbindelse med seminarer.

Når en ser utover de umiddelbare kutt i undervisningen som emneleverandør er nødt til å gjennomføre, er det uansett en prioritert oppgave å utvikle nye pedagogiske metoder for å bevare og øke studentenes aktive deltakelse i undervisningen. Et konkret prosjekt som vi ønsker å starte opp dreier seg om bruk av såkalte "klikkere" i forelesninger og i større seminargrupper.

Hensikten med klikkere er dels å aktivisere studentene, etter at foreleser har gått gjennom et nytt stoff kan han eller hun da stille spørsmål til studentene, som må bruke den nye kunnskapen til å svare. Fordi det kreves en aktiv tilbakemelding fra studentene vil de anstrenge seg mer på å finne svaret selv.

Foreleser vil også få en umiddelbar tilbakemelding på hva som er lett eller vanskelig, ved å se hvor stor andel av studentene som klarer oppgavene, og dermed å unngå å bruke mye tid på det alle skjønner, eller gå for fort på det som er vanskelig.

Klikkere har vært brukt ved fysisk institutt. Erfaringene derfra er svært gode og student-evalueringene viser at studentene setter stor pris på dem. Også erfaringer internasjonalt tyder på at den sterkere aktiviseringen av studentene på forelesninger bidrar til økt læring.

Systemet krever litt infrastruktur. Ved Fysisk institutt har biblioteket tatt seg av utlån av klikkerne, og vi vil ta kontakt med vårt eget bibliotek for å undersøke om de vil kunne bidra med en tilsvarende ordning.

Det beste tilbudet som vi så langt har fått på klikkere (200 stk og programvare) beløper seg til totalt kr 64 000. IT-avdelingen ved SV-fakultet har vært behjelpelig med å hente inn tilbud, men så langt har verken Økonomisk institutt som emneleverandør eller SV-fakultetet funnet å kunne finansiere et innkjøp. Inntil vi har lyktes med å skaffe midler på egen hånd, er det selvsagt uklart når dette tiltaket kan settes ut i livet.